

контролю, спрямованих на попередження правопорушень, а не застосування санкцій за їх вчинення.

Вважаємо також, що імплементація провідного зарубіжного досвіду в Україні потребує реалізації таких завдань, як запровадження ризик-орієнтованих методик супроводження ВПП, здійснення диференціації платників та відповідних підходів до роботи з ними за ступенями ризику, а також введення повнофункціонального горизонтального моніторингу як сервісу для великих платників податків, що дозволить поглибити нагляд фіскальних органів за тими платниками, які несуть найвищий ризик втрат для бюджету, без посиленого втручання в діяльність підприємств, а також знизити рівень фінансування контрольних заходів органів, що здійснюють обслуговування великих платників.

Література:

1. Tax Justice Network (2015), “Key Financial Secrecy Indicator 8: Efficiency of Tax Administration”, available at: <http://financialsecrecyindex.com/PDF/8-Efficiency-Tax-Administration.pdf> (accessed 20

2. Annual Compliance Arrangements with Large Corporate Taxpayers / The Auditor-General ANAO Report. – Performance Audit. – 2014–2015 [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.anao.gov.au/work/performance-audit/annual-compliance-arrangements-large-corporatetaxpayers>.

3. Horizontal Monitoring Within the Medium to Very Large Businesses Segment: Guide / The Netherlands Tax and Customs Administration. – 2010 [Electronic resource]. – Access mode : http://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/horizontal_monitoring_very_large_business

Сергій Моргун

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Амбрик Л. П.

ПИТАННЯ СПРАВЕДЛИВОГО РОЗПОДІЛУ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

Стан податкової політики, її вплив в Україні на суспільні процеси є основою ефективної ринкової економіки. Будь-яка держава потребує певних ресурсів для виконання своїх функцій. Фінансові ресурси – приватні чи державні – дають змогу забезпечити суб'єктів держави необхідними умовами існування. Проблема руху фінансових ресурсів у країні полягає в нерівномірності їхнього створення та розподілу. В результаті історичного розвитку і традиційно закріплених норм у країні формується бідний, середній і багатий класи населення, які по-різному забезпечені ресурсами.

Держава як найбільш розвинута структурна одиниця має забезпечити ефективний розподіл грошей і капіталів між ними, у кого їх надміру, і тими, хто їх найбільше потребує. Необхідність такого розподілу зумовлена тим, що певні

потреби є колективним, їх не можна задовольняти щодо кожного суб'єкта або певної окремо визначеної групи громадян. Так, через неможливість згрупувати таких громадян держава централізовано надає їм певні блага і задовольняє їхні потреби. Забезпечити власні повноваження держава спроможна за допомогою фіскальної політики, яка передбачає перерозподіл фінансових ресурсів від їхніх власників до тих, хто їх потребує. Найбільш ефективним інструментом такого перерозподілу є податки та податкові платежі.

Проблеми оптимального розподілу та використання фіскальних інструментів у процесі забезпечення економічного розвитку присвячено праці вітчизняних учених: В. Андрущенка, О. Десятнюк, А. Крисоватого, О. Найденка, В. Савченка, А. Соколовської, В. Федосова та інших.

Проблема справедливого розподілу податкових платежів між суб'єктами оподаткування є дуже складною, оскільки полягає в узгодженості дій держави і платника, які мають різну мету. Податкове навантаження, з одного боку, для держави є джерелом проведення якісної фінансової політики, а для платника – обмеженням фінансової здатності. З іншого – через функцію перерозподілу податків держава компенсує частину податкових платежів у вигляді суспільних благ і витрат на економічні потреби.

Основоположник досконалого оподаткування А. Сміт зазначав у своїх працях, що «...податки мають бути справедливими, зокрема піддані держави повинні сплачувати податки відповідно до отриманих доходів» [1, с. 677].

А. Вагнер, Г. Штейн та А. Шеффле значно доповнили вчення А. Сміта щодо справедливого оподаткування. Зокрема, А. Вагнер стверджував, що «...справедливість в оподаткуванні асоціюється з дотриманням повноти та рівномірності оподаткування. Дотримання яких відповідно є першопричиною справедливості оподаткування» [2, с. 25].

А. Шеффле в справедливості вбачав морально-етичну поведінку суб'єктів податкових відносин. Справедливість, на його думку, подібна до моралі та є ідеальним принципом, яким в оподаткуванні мають керуватися як податкові органи, так і платники податків, оскільки ця якість відображає етичну, державну, недержавну та їхню економічну поведінку.

З іншого боку, відносини в оподаткуванні, зокрема справедливий розподіл податкового навантаження між суб'єктами оподаткування, завжди виявляються через суб'єктивні елементи – визначальну роль у них відіграють суб'єкти податкових відносин. Таким чином, держава повинна завжди керуватись інтересами платників і тих, хто за допомогою перерозподільчих відносин користується благами від сплати податків.

Слід зазначити, що основна мета фіскальної політики – збір оптимальної кількості податків, які є джерелом забезпечення потреб суб'єктів держави необхідними ресурсами. Саме тому не менш важливою особливістю фіскальної політики є процес перерозподілу дохідної частини через видатки країни. У зв'язку із цим твердженням видатки слід розглядати як складову фіскальної політики, що має забезпечити ефективний розподіл державних фінансів між тими, хто найбільше їх потребує, а також для досягнення балансу в суспільстві

та економіці. Саме через видатки держава здатна задовольнити найбільш нагальні проблеми розвитку, підтримати бідні соціальні верстви населення, здійснити фінансові ін'єкції в ті галузі економіки, які є пріоритетними і потребують розвитку.

На думку В. Федосова, державні видатки є інструментом вищого критерію справедливості в розподілі державних благ з метою досягнення рівня добробуту для кожного члена суспільства [3, с. 72].

Підсумовуючи вищенаведене варто відмітити, що для ефективного розвитку суспільства, зростання добробуту громадян, досягнення екологічного балансу в країні необхідно здійснювати виважену фіскальну політику: видатки повинні використовуватись, в першу чергу, для розвитку економіки та забезпечити приплив інвестицій у країну; податкова політика має забезпечити рівномірний розподіл податкового навантаження між суб'єктами оподаткування.

Література:

1. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт ; пер. з англ. О. Васильєва [та ін.] ; наук. ред. Є. Литвин. - К. : Port-Royal, 2001. - 594 с.
2. Очерк теории и политики налогов / Исаев А.А. - М.: Центр ЮрИнфоР, 2004. - 270 с.
3. Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; за заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.

Алла Мороз

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Валігура В. А.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ ФІСКАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ

Одним із головних завдань держави, її органів і структур є формування механізму ефективного й раціонального використання бюджетних коштів. Адже держава від самого початку зобов'язана створити таку систему інститутів і так організувати їх діяльність, щоб забезпечити повноту надання соціальних послуг населенню відповідно до прийнятих стандартів, а також сприяти поліпшенню рівня та якості життя громадян незалежно від місця їх проживання. Саме тому у наш час гостро постала проблема ефективності використання бюджетних ресурсів фіскальними органами України.

Дослідженням теоретичних і практичних основ бюджету, формуванню і використанню бюджетних коштів, основних напрямів діяльності українських податкових та митних органів, а також аналізу ефективності використання бюджетних ресурсів фіскальними органами, свої праці присвятили такі вітчизняні науковці, як С.А. Буковинський, М.О. Горобинський, В.Г. Дем'янишин, Т.І. Єфименко, А.І. Крисоватий, Ю.Д. Радіонов, І. Я. Чугунов